

Hemställan

Bakgrund – ett nytt medieetiskt system

De professionella medierna används dagligen av så gott som hela befolkningen och fyller en central roll i den svenska demokratin. De utgör en arena för samhällsdebatten och är för de allra flesta en viktig källa till information, kunskap och underhållning.

De svenska medieföretagen kännetecknas av etiskt ansvarstagande och ett seriöst förhållningssätt. Detta har stärkts av den långa tradition och starka ställning som tryckfriheten och yttrandefriheten haft i vårt land.

Samtidigt ser vi hur det demokratiska samtalet riskerar att försvagas. Hat och hot ökar. Desinformation och lögn har alltför lätt att få fäste. Den som önskar sprida en felaktig bild av ett sakförhållande eller skada en person med hjälp av ord, ljud eller bild har aldrig tidigare haft så kraftfulla verktyg till sitt förfogande.

Det gör det än viktigare för professionella medieföretag att markera skillnaden till den omfattande informationsverksamhet och åsiktsbildning som inte kännetecknas av ett tydligt ansvarstagande, ett källkritiskt förhållningssätt samt etiska överväganden.

Vårt mål är att de professionella medierna ska särskilja sig. Den som upplever sig utsatt för en oförsvarlig publicitetsskada i våra medier ska kunna få sin sak prövad av ett oberoende organ, med tydliga och klara regler för processen. Det stärker kvaliteten i medierna, förtroendet för dem och inte minst stärker det individens möjligheter att försvara sig mot orättfärdiga publiceringar.

Till skydd för enskildas privatliv har därför föreningen Utgivarna, som representerar de professionella medieföretagen i Sverige, SJF och Publicistklubben beslutat att inrätta Allmänhetens Medieombudsman (MO) och Mediernas etiska nämnd (MEN). Arbete pågår med att utforma detaljerna i systemet.

MO/MEN är ett självregleringsorgan, som värnar mediernas oberoende i en tid då det allt oftare hotas av krafter som vill påverka och styra mediernas innehåll och därmed samhällsdebatten. I andra länder har vi sett hur politiska aktörer kunnat ta kontrollen över eller beskära friheten för oberoende medier med hjälp av skärpta regelverk och statliga granskningsorgan. Genom att inrätta ett självregleringsorgan pekar vi på en alternativ väg i linje med den svenska yttrandefrihetstraditionen, där medierna själva tar ansvar för etiken.

Det nya organet omfattar alla medieformer och kommersiella medieaktörer likväl som public service. Den medieetiska kärnan – omsorgen om den enskildes privatliv – är den samma för professionella publicister, oavsett i vilka medier de verkar.

Med MO/MEN kommer den enskilde att kunna få upprättelse om han eller hon utsatts för en oförsvarlig publicitetsskada, exempelvis genom felaktiga uppgifter, genom att han eller hon inte fått möjlighet att bemöta påståenden eller genom intrång i den personliga integriteten.

De flesta medieaktörer agerar dessutom allt oftare på olika plattformar och en och samma publicering sker allt oftare simultant i text, ljud och rörlig bild. En åtskillnad när det gäller medieetiken mellan olika medieslag blir därmed allt mindre relevant.

Huvudmännen för det nya systemet har sökt finna formerna för hur traditionen med en från myndigheter och politikerstyrd oberoende etisk självprövning kan föras vidare och inkludera såväl tryckta medier som etermedia oavsett publiceringsform. Vårt förslag finns utförligare beskrivet i bilagan.

Hemställan

Utgivarna, SJF och Publicistklubben hemställer om en justering av Granskningsnämndens uppdrag som möjliggör för MO/MEN att överta den etiska granskningen av frågor som rör enskilds privatliv också för inslag och program som sänts i radio- och tv-kanaler.

För att få ett effektivt och sammanhållet system med hög trovärdighet och stabilitet krävs att risken för dubbelprövning minimeras. Därav följer att instruktionen för GRN bör ändras så att nämnden inte längre prövar frågor om intrång i enskilds privatliv. Detta eftersom dessa bestämmelser överlappar den typ av frågor som MO/MEN ska pröva.

Uppgiften att pröva privatlivskränkningar bör därför föras över från GRN till MO/MEN. De anmälningar som är tänkta att prövas av MO/MEN blir då väl definierade och utgör i dag en förhållandevis begränsad del av GRN:s arbete.

Det hindrar inte att gränsdragningssvårigheter och risk för dubbelprövning trots allt kan uppkomma. Det är angeläget att dessa risker minimeras med hjälp av tydlig information till allmänheten. Det är en förutsättning att såväl GRN som MO/MEN tar sitt ansvar och hänvisar anmälaren till rätt instans om de själva inte är behöriga att pröva en anmälan.

Det är också angeläget att såväl Granskningsnämnden som MO/MEN och dess huvudmän bidrar med tydlig information till allmänheten om var olika frågor kan prövas. Hur det konkret kan göras får självfallet bli föremål för ytterligare överväganden.

Stockholm 2018-04-03

TU - Medier i Sverige, Sveriges Television, Sveriges Tidskrifter, Sveriges Radio, Utbildningsradion, TV 4, Publicistklubben och Journalistförbundet.

Kontaktpersoner:

Sofia Wadensjö Karén, styrelseordförande Utgivarna, tel. 070 -563 71 59

Nils Funcke, vd Utgivarna, tel. 072 – 563 38 64